polskie centrum studiów afrykanistycznych

Kobiety afrykańskie – najbardziej znane kobiety z kontynentu

Autor: Anna Cichecka

E-mail: anna.cichecka@pcsa.org.pl

Polskie Centrum Studiów Afrykanistycznych

www.pcsa.org.pl

Szanowni państwo,

w Państwa ręce trafia kolejne opracowanie dotyczące kontynentu Afrykańskiego przygotowane przez zespół Polskiego Centrum Studiów Afrykanistycznych. Anna Cichecka, Analityczka PCSA, zebrała dla Państwa informacje na temat najbardziej znanych kobiet z kontynentu afrykańskiego. Niniejsze opracowanie zawiera opis na 32 najbardziej wpływowych kobiet pochodzących z państw afrykańskich. Ich profile zawierają podstawowe informacje na temat ich działalności oraz zgrupowane są w 6 kategoriach: polityka, biznes, nauka, sztuka, sport oraz historyczne ikony.

Zapraszamy do lektury!

Zespół Polskiego Centrum Studiów Afrykanistycznych

POLITYKA

Claire Akamanzi (ur. 1979 r.; Rwanda)

Prawniczka, ekonomistka, dyrektorka ds. operacyjnych Zarządu Rozwoju Rwandy. Studia prawnicze ukończyła w Ugandzie, ponadto zdobyła tytuł magistra w zakresie handlu międzynarodowego na uczelni w Afryce Południowej. Pracuje w instytucji rządowej, której zadaniem jest wspieranie wzrostu gospodarczego Rwandy poprzez rozwój sektora prywatnego. Pełniła funkcje dyplomatyczne z ramienia rządu Rwandy w Londynie. Negocjowała z przedstawicielami World Trade Organization w Genewie. W 2012 r. została uhonorowana przez World Economic Forum za zaangażowanie społeczne, profesjonalizm i wybitne osiągnięcia polityczne

.

Ellen Sirleaf Johnson (ur. 1938 r.; Liberia)

Ekonomistka, działaczka polityczna, prezydent kraju od 2006 r. Studiowała na Harvardzie. Po powrocie do Liberii pełniła funkcję sekretarza stanu w Ministerstwie Finansów. Kiedy w latach 80. XX wieku zaczęła krytykować reżim wojskowy, straciła posadę rządową i na krótki czas trafiła do więzienia. Po wyjściu na wolność wyjechała z Liberii i rozpoczęła pracę w Banku Światowym, a następnie w Citibanku. Do ojczyzny wróciła w 1997 r. i stanęła na czele opozycyjnej Partii Jedności. Przyczyniła się do ustąpienia ówczesnego prezydenta Charlesa Taylora i niedługo potem sama objęła funkcję głowy państwa, stając się jednocześnie pierwszą kobietą w historii Afryki która zwyciężyła w wyborach prezydenckich. Aktywistka na rzecz praw kobiet i rozpowszechniania edukacji. Szanowana za ożywienie liberyjskiej gospodarki oraz przywrócenie międzynarodowej wiarygodności Liberii. W 2007 r. została odznaczona przez prezydenta USA Georga W. Busha Medalem Wolności, a w 2011r. stała się laureatką Pokojowej Nagrody Nobla.

Joyce Banda (ur. 1950 r.; Malawi)

Prezydent Malawi od 2012 r., wcześniej pełniła funkcję wiceprezydentki oraz piastowała stanowisko ministra spraw zagranicznych Malawi. Druga kobieta w historii Afryki, która stanęła na czele państwa. Urząd przejęła na mocy sukcesji po śmierci prezydenta Bingu wa Muthariki. Aktywistka społeczna i działaczka polityczna. Założycielka Young Women Leaders Network działającej na rzecz praw kobiet, fundacji National Association of Business Women in Malawi wspierającej aktywność kobiet w biznesie oraz Joyce Banda Foundation wspierającej edukację dzieci. Studia licencjackie z zakresu Nauk Społecznych i Gender Studies kończyła w Atlantic International University w USA. Zdobyła również dyplom z Zarządzania Organizacjami Pozarządowymi w International Labour Organization. Zdobywczyni licznych nagród, m. in. Woman of the Year w

1997 r. i 1998 r., Africa Prize for Leadership for the Sustainable End of Hunger w 1997 r. oraz Women of Substance Award w 2010 r. W 2013 r. otrzymała honorowy tytuł doktora z Jeonju University. W 2011 r. Forbes uznał ją za jedną z najbardziej wpływowych kobiet w Afryce.

Leymah Gbowee (ur. 1972 r.; Liberia)

Aktywistka polityczna, działaczka społeczna. Tytuł magistra zdobyła na Eastern Mennonite University w USA. Założycielka kobiecego ruchu chrześcijanek i muzułmanek Women of Liberia Mass Action for Peace, który przyczynił się do zakończenia wojny domowej w Liberii, usunięcia Charlsa Taylora z urzędu prezydenta oraz wsparcia kandydatury Ellen Johnson-Sirleaf w wyborach prezydenckich. Była krajową koordynatorką ruchu Women in Peacebuilding Program/West African Network for Peacebuilding. Po upadku Taylora uczestniczyła w pracach liberyjskiej Komisji na rzecz Prawdy i Pojednania. W 2007 r. objęła funkcję dyrektora wykonawczego panafrykańskiej organizacji kobiecej Women Peace and Security Network. W 2008 r. zagrała w filmie dokumentalnym pt. „Pray the Devil Back to Hell", a w 2011 r. wydała książkę pt. "Mighty Be Our Powers". W 2011 r. została laureatką Pokojowej Nagrody Nobla za walkę bez przemocy o bezpieczeństwo i prawo kobiet do pełnego uczestnictwa w procesie budowania pokoju.

Ngozi Okonjo-Iweali (ur. 1954 r.; Nigeria)

Doktor ekonomii, minister finansów, minister spraw zagranicznych Nigerii. Pracowała również dla Banku Światowego. Współpracuje na stałe z Brooking Institution, Global Financial Integrity oraz z World Resources Institute. Tytuł magistra zdobyła na Harvard University, a doktorat z zakresu regionalnego rozwoju gospodarczego obroniła w Massachusetts Institute of Technology. Laureatka licznych nagród, w tym m. in. Nigerian of the Year w 2006 r. oraz Silverbird Man of the Year w 2012 r. Popularność i poparcie społeczne dla Okonjo-Iweali spadły w 2012 r., kiedy spotkała się z falą krytyki i znalazła się w centrum zamieszek wywołanych decyzją o zniesieniu dopłat rządowych do paliwa.

BIZNES

Isabel Dos Santos (ur. 1973 r.; Angola)

Inwestorka, najbogatsza kobieta w Afryce według Forbes (dane na 2013 r.), córka prezydenta Angoli Jose Eduardo Dos Santosa. Ukończyła King's College w Londynie. Kontroluje 25% udziałów w Telecom Unitel, 25% udziałów w Banco BIC, 25% w ZON Optimus (portugalska firma telewizji kablowej) i prawie 20% w Banco BPI (jeden z największych w Portugalii banków giełdowych). Współpracuje również z Sonae, największym sprzedawcą z Portugalii, planującym uruchomić 5 nowych hipermarketów spożywczych w Angoli w 2014 r. W 2012 r. majątek Dos Santos oszacowano na ponad miliard USD, w 2013 r. wartość majątku

obliczono na ponad 3 miliardy USD. Fortunie Dos Santos towarzyszą kontrowersje związane z zarzutami o wykorzystywanie preferencyjnych warunków w zakresie prowadzenia interesów gospodarczych oraz niejasnych źródeł finansowania podejmowanych przez nią inwestycji. Jednocześnie cieszy się ona znacznym poparciem społecznym.

Mimi Alemayehou (ur. 1969 r.; Etiopia)

Wiceprezeska Overseas Private Investment Corporation (OPIC), mianowana na stanowisko przez Baracka Obamę. Zajmuje się finansowaniem inwestycji na rynkach wschodzących. Wcześniej pracowała jako dyrektorka w Afrykańskim Banku Rozwoju. Założycielka organizacji Trade Link, która zajmuje się wspieraniem afrykańskich firm w rozszerzaniu eksportu na rynki USA. Aktywistka na rzecz praw kobiet. Liceum kończyła w Nairobi w Kenii, tytuł magistra zdobyła na Tufts University Fletcher School of Law and Diplomacy, Medford w Massachusetts. Obecnie mieszka w Waszyngtonie.

Monica Musonda (Zambia)

Prawniczka, biznesmenka, założycielka i dyrektorka Java Foods Ltd., firmy zajmującej się przetwórstwem spożywczym. Misją Java Foods Ltd. jest zrewolucjonizowanie nawyków żywieniowych wśród afrykańskich konsumentów i wprowadzenie oferty niedrogich i pożywnych produktów lokalnych. Pracowała w Dangote Group na stanowisku dyrektora ds. korporacyjnych i prawnych. Współpracuje na stałe z Dangote Industries Zambia Limited oraz z Bankiem Centralnym Zambii. Jest także przewodniczącą Kwacha Pension Trust Fund, największego funduszu emerytalnego w Zambii. W 2013 r. World Ecomonic Forum nadał jej tytuł Young Global Leader.

Ola Orekunrin (ur. 1988 r.; Nigeria)

Lekarka, pilotka helikoptera, założycielka i dyrektorka Flying Doctors Nigeria Ltd., pogotowia lotniczego z siedzibą w Lagos. Firma Orekunrin jest pierwszym w Afryce Zachodniej pogotowiem lotniczym. Ukończyła University of York w Wielkiej Brytanii. Jest autorką licznych artykułów naukowych w czasopismach medycznych oraz członkiem American Academy of Aesthetic Medicine. W 2008 r. otrzymała prestiżowe stypendium MEXT ufundowane przez rząd Japonii i rozpoczęła badania z zakresu medycyny regeneracyjnej. W 2013 r. World Economic Forum nadał jej tytuł Young Global Leader.

Tara Fela-Durotoye (ur. 1977 r.; Nigeria)

Prawniczka, biznesmenka, założycielka House of Tara International, wiodącej firmy kosmetycznej. Fela-Durotoye rozwinęła szeroki zakres kosmetyków i perfum w afrykańskim stylu, czym podbiła serca klientek z Afryki jak i z krajów Europy Zachodniej. Liceum oraz studia wyższe ukończyła w Nigerii. Tytuł magistra prawa obroniła na State University w Lagos. Zdobywczyni licznych nagród w zakresie kreatywnego biznesu. W 2013 r. była nominowana w kategorii Young Global Leader przez

World Economic Forum.

Rapelang Rabana (ur. 1984 r.; RPA)

Biznesmenka, założycielka Yeigo Communications, firmy zajmującej się oprogramowaniem dla usług telekomunikacyjnych, komunikatorów internetowych oraz usług sms-owych i email-owych. W 2008 r. szwajcarska firma telekomunikacyjna Telfree nabyła 51 % udziałów w Yeigo Communications. Rapelang skupia się na innowacjach, uosabia nową generację globalnych liderów biznesu. Studia wyższe kończyła na University of Cape Town w RPA. Jest także członkiem zarządu w NGO Ubuntu Africa, która zajmuje się wsparciem dla dzieci zarażonych HIV/AIDS. World Economic Forum nadało jej tytuł Global Shaper.

Valentina da Luz Guebuza (ur. 1980 r.; Mozambik)

Biznesmenka, prowadzi rodzinną firmę Focus 21 Managment and Development Ltd., córka prezydenta Mozambiku Armando Guebuza. Kończyła studia z zakresu Inżynierii Lądowej i Wodnej. W Focus 21 skupia się na inwestycjach w bankowości, telekomunikacji, transporcie, górnictwie oraz nieruchomościach. Wcześniej pracowała dla Bussines Fair i współpracowała z New Leaders for Tommorow. Często bywa porównywana do Isabel Dos Santos z Angoli, choć w porównaniu z nią cieszy się większym zaufaniem i poparciem społecznym.

NAUKA

Dambisa Moyo (ur. 1969 r.; Zambia)

Doktor ekonomii, zajmuje się analizą makroekonomiczną gospodarki światowej oraz światowych rynków finansowych. Założycielka Mildstorm Group, firmy opracowującej strategie inwestycyjne. Studia magisterskie kończyła na Harvard University, posiada również tytuł Master of Business Administration (MBA) American University. Moyo uzyskała doktorat z ekonomii w 2002 r. na Oxford University. Pracowała jako konsultantka dla Banku Światowego oraz dla Goldman Sachs, gdzie zajmowała się rynkami kapitałowymi. Autorka bestselleru „Dead Aid: Why Aid is Not Working and How There is a Better Way for Africa" oraz "How the West Was Lost: Fifty Years of Economic Folly – And the Stark Choices that Lie Ahead", a także "Winner Take All: China's Race for Resources and What It Means for the World". TIME Magazine nazwał ją jedną ze 100 najbardziej wpływowych osób świata. W 2009 r. została uhonorowana przez World Economic Forum, a The Daily Beast umiejscowił Moyo na liście „150 nadzwyczajnych kobiet które wstrząsnęły światem". Autorka licznych przemówień dla OECD, Banku Światowego oraz Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Zasiada w zarządzie Barclays Bank, SABMiller i Barick Gold, współpracuje na stałe z Financial Times i Wall Street Journal. Zajmuje się także działalnością charytatywną skoncentrowaną na prawach dzieci.

Vera Songwe (Senegal)

Doktor ekonomii, pracuje w Banku Światowym na stanowisku doradcy dyrektora zarządzającego ds. Azji Południowej, Wschodniej i Środkowej oraz Afryki. Autorka licznych artykułów naukowych dotyczących wzrostu gospodarczego, rozwoju rynków kapitałowych i regulacji finansowych związanych przede wszystkim z kwestiami energii i rolnictwa. Tytuł magistra oraz doktora zdobyła na Université Catholique De Louvain w Belgii. Pełni również funkcję dyrektorki w Joneso Design & Consulting , Inc.

SZTUKA

Alek Wek (ur. 1997 r.; Sudan – obecnie Sudan Południowy)

Modelka. Dorastała w Sudanie, w 1991 r. wraz z rodziną przeprowadziła się do Wielkiej Brytanii, uciekając przed wojną domową. W 1995 r. wystąpiła w teledysku Tiny Turner do filmu GoldenEye i wtedy po raz pierwszy zwróciła na siebie uwagę. W 1996 r. rozpoczęła karierę modelki, podpisywała kontrakty z największymi domami mody, prezentowała kolekcje m. in. Alexandra McQueen, Antonio Berardi, , Chanel, Christian Lacroix, DKNY czy Vivienne Westwood. Wielokrotnie zdobiła okładki i brała udział w sesjach zdjęciowych dla największych międzynarodowych magazynów mody.

Bi Kidude/Fatuma binti Baraka (ur. ok. 1910 r. – zm. 2013 r.; Zanzibar)

Pieśniarka Taarab. Przezwisko Bi Kidude, które w języku swahili oznacza mniej więcej „okruszek", otrzymała jako dziecko, a później wykorzystywała je jako pseudonim sceniczny. Twierdziła, że sama nie jest pewna tego, ile ma lat. Jako młoda dziewczyna występowała przed publicznością, śpiewając tradycyjne zanzibarskie pieśni Taarab. Była jedną z niewielu osób, które znały prastare rytuały i tajemnicze wyspiarskie inicjacje. W 2005 r. została uhonorowana nagrodą WOMEX za wkład wniesiony w muzykę światową. W Polsce wystąpiła gościnnie podczas Brave Festival we Wrocławiu, gdzie wcieliła się w rolę pieśniarki oraz wprowadzającej w tradycję UNYAGO (rytuału inicjacji przedślubnej odbywającego się w zamkniętym żeńskim gronie). Artystka nie rozstawała się z papierosem i nigdy nie stroniła od mocnych alkoholi. Powtarzała, że długowieczność zapewniają jej niezliczone romanse i pikantne poczucie humoru. Zmarła 17 kwietnia 2013 r. w swoim rodzinnym domu w Stone Town na Zanzibarze.

Cesária Joana Évora (ur. 1941 r. – zm. 2011 r.; Republika Zielonego Przylądka)

Piosenkarka, artystka, nazywana „bosonogą divą", z uwagi na zwyczaj występowania bez obuwia. Jako szesnastolatka zaczęła występować w portowych barach w rodzinnym mieście Mindelo. Sławę zdobyła jednak dopiero w latach 90. XX wieku, kiedy poznany w Lizbonie agent - José da Silva, zaaranżował nagranie albumów „La Diva aux pieds nus" i

„Distino di Belita” w Paryżu. Jej największe przeboje to „Bésame mucho” z filmu pt. „Wielkie nadzieje” w reżyserii Alfonso Cuaróna, „Miss Perfumado” oraz „Sodade”. Była laureatką licznych nagród muzycznych, w tym nagrody Grammy w kategorii World Music za album „Voz d’Amor”. Artystka wspierała młodych muzyków z Wysp Zielonego Przylądka i finansowała ich koncerty. Brała także aktywny udział w muzycznych przedsięwzięciach, których celem było zwrócenie uwagi świata na problemy krajów najuboższych.

Charlize Theron (ur. 1975 r.; RPA)

Aktorka, modelka. Jako sześciolatka zaczęła uczęszczać do szkoły baletowej, jako nastolatka zapisała się do szkoły teatralnej. W wieku 16 lat wygrała konkurs modelek w Johannesburgu i niedługo potem wyjechała na kontrakt do Mediolanu. Jako osiemnastolatka rozstała się z pracą modelki i przeprowadziła do Hollywood, twierdząc, że to właśnie kino od zawsze było jej największą pasją. Przypadkiem – w banku – poznała agenta Johna Crosby’ego, który wręczył jej wizytówkę, a następnie pomógł wejść w wielki świat filmu. Zagrała m. in. w „2 Days in the Valley” jako Helga Svelgen, „The Devil’s Advocate” jako Mary Ann Lomax, czy “Men of Honor” jako Gwen Sunday.

Liya Kebede (ur. 1978 r.; Etiopia)

Modelka, aktorka, projektantka, w 2005 r. mianowana ambasadorką WHO do spraw macierzyństwa, noworodków i zdrowia dzieci. Kończyła liceum w Etiopii. Następnie przeprowadziła się do Francji aby zawodowo związać się z modelingiem. W 1999 r. została dostrzeżona przez pracownika paryskiej agencji modelek Viva i jeszcze w tym samym roku rozpoczęła zawrotną karierę. Debiutowała na pokazie Ralpha Laurena w Nowym Jorku. Jest jedną z najlepiej opłacanych topmodelek według Forbs’a, gościła na okładkach największych magazynów modowych. Ponadto grała w filmach, m. in. w: „Pan życia i śmierci” jako Faith, „Kwiat Pustyni” jako Waris Dirie oraz w „Koneser” jako Sarah.

Marlene Dumas (ur. 1953r.; RPA)

Malarka, fotografka. Stopień licencjata w dziedzinie sztuk pięknych zdobyła na University of Cape Town w 1975 r. Następnie przeprowadziła się do Holandii, gdzie rozpoczęła pracę w Ateliers ’63. Jej twórczość jest alegorią wszystkiego co łączy się z przemocą, okrucieństwem, gwałtem. Niezwykle istotną rolę w jej sztuce pełnią kobiety, które traktowane są jak symbol reprezentujący ofiary systemów politycznych, czy symbol jednostek zamykanych w pewnych normach społecznych. Dumas buntuje się przeciwko temu i jest w tej kwestii mocno feminizującą artystką. Twórczość Dumas często jest uznawana za kontrowersyjną. Artystka znana jest z ostrych w wymowie, niemal pornograficznych fotografii, z których próbuje tworzyć. Jednocześnie podważa i gra ze stereotypowym ujęciem kobiecego ciała i sposobu jego prezentowania. Ponadto dwuznaczność jaką prezentuje Marlene Dumas w swoich obrazach jest ostatecznie aktem politycznym. Ważnym elementem jej twórczości jest bowiem jej biografia, związana z urodzeniem i wychowaniem się w RPA. Najważniejsze przesłanie twórczości Dumas

to ukazanie istoty problemu jaki stanowi kolor skóry w niemal każdym społeczeństwie.

Nneka Egbuna (ur. 1981 r., Nigeria)

Wokalistka, poetka, znana jako NNEKA. W wieku 19 lat wyjechała do Hamburga z zamiarem rozpoczęcia studiów. Podczas pobytu w Niemczech poznała hiphopowego twórcę DJ Farhota, z którym zagrała pierwsze koncerty. Zadebiutowała mini albumem The Uncomfortable Truth (2005), a następnie płytą Victim Of Truth (2005). Pozostałe albumy to No Longer at Ease (2008), Concrete Jungle (2010) oraz Soul is Heavy (2011). Nneka wplata w swoje utwory wokalizy soulowe i afrykańskie motywy muzyczne.

Wangechi Mutu (ur. 1972 r.; Kenia)

Artystka, rzeźbiarka. Liceum kończyła w Nairobi, następnie w 1990 r. rozpoczęła studia w Nowym Jorku, gdzie zamieszkuje do chwili obecnej. Jej prace wystawiane są w galeriach i muzeach na całym świecie, włącznie z San Francisco Museum of Modern Art, Miami Art Museum oraz Tate Modern w Londynie. W swoich kolażach, rzeźbach i instalacjach poświęca szczególną uwagę wizerunkom kobiecego ciała, które przedstawia często jako zniekształcone i okaleczone ciała czarnoskórych kobiet. Porusza kwestie społeczne, genderowe i historyczne.

Waris Dirie (ur. 1965 r.; Somalia)

Modelka, pisarka, w latach 1997-2003 ambasadorka ONZ. Z Somalii uciekła przed zaaranżowanym przez ojca małżeństwem ze starszym mężczyzną. Jako kilkuletnia dziewczynka trafiła do Londynu, gdzie przez następne lata pracowała jako pomoc domowa w domu wuja. W 1987 r. za sprawą słynnego fotografa mody – Terenc'a Donovana, trafiła na okładkę kalendarza Pirelli. Donovan wręczył jej wizytówkę, z której skorzystała w kilka miesięcy po przypadkowym spotkaniu z fotografem. Z dnia na dzień posypały się propozycje sesji i pokazów od ekskluzywnych magazynów oraz domów mody. U szczytu kariery Dirie opowiedziała w wywiadzie dla „Marie Claire" o tym, jak jako mała dziewczynka została obrzezana. Od tamtej chwili podejmuje działania zmierzające do zdelegalizowania rytuału okaleczania żeńskich narządów płciowych. Założyła fundację Desert Flowers, która wspiera afrykańskie kobiety w walce z dyskryminacją. Od kilku lat mieszka w Polsce, w Gdańsku, gdzie wychowuje dwójkę swoich synów oraz dwójkę adoptowanych somalijskich dzieci. W 2009 r. opublikowano film autobiograficzny o życiu Dirie pt. „Kwiat Pustyni".

Zanele Muholi (ur. 1972 r., RPA)

Fotografka, artystka. W 2003 r. ukończyła zaawansowany kurs fotografii w Johannesburgu. W 2009 r. zdobyła tytuł magistra sztuk pięknych na Ryerson University w Toronto. Swoje prace nazywa wizualnym odwzorowaniem tożsamości czarnych lesbijek. Zdjęcia Muholi wielokrotnie służyły jako wsparcie ruchów LGTB w RPA oraz

nawiązywały do politycznej spuścizny apartheidu. Muholi dokumentuje brutalne historie gwałtów oraz przemocy wobec środowisk homoseksualnych na terenie RPA i w ten sposób prowokuje dyskusje społeczne i przyciąga uwagę opinii publicznej. Uchodzi za jedną z najbardziej kontrowersyjnych artystek afrykańskich, przy czym jednocześnie jest również jedną z najbardziej cenionych w świecie. Obecnie mieszka w RPA.

SPORT

Catherine Ndereba (ur. 1972 r.; Kenia)

Lekkoatletka, biegaczka. Dwukrotna mistrzyni świata w 2003 r. i 2007 r., wicemistrzyni świata w 2005 r. Zdobywczyni licznych medali, w tym m. in. srebrnych medali na Olimpiadzie w Atenach oraz w Pekinie. Czterokrotnie wygrała maraton w Bostonie w 2000 r., 2001 r., 2004 r. i 2005r., gdzie w 2000 r. osiągnęła swój najlepszy wynik.

Tegla Loroupe (ur. 1973 r.; Kenia)

Lekkoatletka, biegaczka, pierwsza Afrykanka, która wygrała maraton w Nowym Jorku. Trzykrotna mistrzyni świata w półmaratonie w 1997r., 1998 r. i 1999 r., dwukrotna rekordzistka świata w maratonie – w 1998 r. i 1999 r. Ambasadorka ONZ ds. sportu. Założycielka Tegla Loroupe Peace Foundation zajmującej się działaniami wspierającymi walkę z trybalizmem na terenie Kenii, Ugandy oraz Sudanu. Organizatorka licznych Biegów Pokojowych.

HISTORYCZNE IKONY

Funmilayo Ransome Kuti (ur. 1900 r. – zm. 1978 r.; Nigeria)

Nauczycielka, działaczka polityczna, działaczka na rzecz praw kobiet. Liceum kończyła w Nigerii, a następnie przeniosła się do Anglii na dalsze studia. Po powrocie do kraju została nauczycielką i zaczęła się angażować w ruchy na rzecz obrony praw kobiet. Organizowała akcje społeczne, w szczególności dla kobiet niepiśmiennych, w których koncentrowała się na kwestiach związanych z prawami wyborczymi oraz dyskryminacją. W 1968 r. The University of Ibadan nadał jej honorowy doktorat z zakresu prawa. Była jedną z założycielek Związku Nauczycieli i Związku Studentów w Nigerii. Nazywana nestorką praw kobiet. Pod jej przywództwem przeprowadzono akcję przeciwko opodatkowaniu kobiet z klanu Egba. W rezultacie walka doprowadziła do abdykacji króla Egba – Oba Ademola II w 1949 r. W 1953 r. założyła Federation of Nigerian Women Societies Była członkinią rządzącej partii NCNC. Jej dzieci to sławny muzyk i działacz polityczny Fela Anikulapo Kuti, profesor medycyny i były minister zdrowia Nigerii Olikoye Ransome Kuti oraz lekarz Beko Ransome Kuti.

Graca Machel (ur. 1945r.; obecnie Mozambik)

Polityk, aktywistka społeczna, nazywana Pierwszą Wdową Afryki. Była żoną Samory Machela, pierwszego prezydenta niepodległego Mozambiku, a następnie Nelsona Mandeli, prezydenta RPA. Liceum kończyła w Maputo w Mozambiku. Studia wyższe w zakresie filozofii, germanistyki i prawa podjęła w Lizbonie w Portugalii. Angażowała się w działania FRELIMO, ruchu partyzanckiego walczącego o niepodległość Mozambiku. Sprawowała urząd Ministra Edukacji i Kultury, przewodniczącej National Organization of Children of Mozambique, przewodniczącej Narodowej Komisji UNESCO i wiele innych. Laureatka licznych nagród międzynarodowych za zaangażowanie w działania na rzecz praw kobiet i dzieci, w tym m. in. Nansen Refugee Award przyznawanej przez UNHCR.

Miriam Makeba (ur. 1932 r. – zm. 1998 r.; RPA)

Piosenkarka, artystka, znana również jako „Mama Africa". Wychowała się na przedmieściach Johannesburga. We wczesnych latach 60. XX wieku wyjechała z RPA z powodów politycznych i wraz ze swoim zespołem zamieszkała w USA. Stała się jednym z symboli walki z apartheidem. Do rodzinnego kraju wróciła dopiero po uwolnieniu Nelsona Mandeli. W 1968 r. otrzymała Pokojową Nagrodę im. Daga Hammarskjolda. W 1988 r. opublikowała autobiografię pt. „Miriam – My Story". Jej najsłynniejszy album to „Pata Pata". W 1966 r. jako pierwsza Afrykanka otrzymała nagrodę Grammy. Historia jej kariery muzycznej została przedstawiona w filmie pt. „Come Back, Africa"

Winnie Mandela (ur. 1936 r.; RPA)

Kontrowersyjna aktywistka polityczna, bojowniczka o prawa człowieka, pierwsza żona Nelsona Mandeli. W 1958 r. wstąpiła do The African National Congress (ANC) i wtedy też wyszła za Mandelę. Po aresztowaniu Madiby utrwalała wizerunek męża jako symbolu okrucieństwa i niesprawiedliwości apartheidu i przejęła przywództwo w ANC. W 1989 r. zleciła osobistemu ochroniarzowi porwanie czwórki młodzieżowych aktywistów, jeden z nich został zamordowany. Popularność Winnie Mandeli zaczęła słabnąć, a jej działania napotykały na coraz większą krytykę społeczną. Sytuacja zaostrzyła się po odzyskaniu wolności przez Nelsona Mandelę, kiedy para zdecydowała się na separację, a w 1996 r. na rozwód. W 1998 r. Komisja Pokoju uznała ją za winną przestępstw popełnianych przez jej osobistego ochroniarza, a w 2003 r. została. skazana za defraudację i oszustwa. Na jakiś czas wycofała się z życia politycznego, powróciła w 2009 r. wchodząc do Parlamentu RPA z listy wyborczej ANC.

Queen Nzinga (ur. 1583 r. – zm. 1663 r.; obecnie Angola)

Królowa regionu Ndongo i Matamba, znana również jako Ana de Sousa Nzingha Mbande oraz Queen Jinga. Zorganizowała potężną armię partyzancką, w której mogły służyć kobiety i rozpoczęła walkę z Portugalczykami, którzy w tym okresie poszukiwali niewolników na terenie jej królestwa. Nadawała kobietom ważne urzędy, a funkcje przywódców i doradców wojennych pełniły m. in. jej siostry. W celu

przejęcia kontroli nad szlakami niewolników znajdujących się pod władzą Portugalczyków sprzymierzyła się z Holendrami. Po serii niepowodzeń wynegocjowała warunki pokojowe z Portugalią, odmawiając uiszczania opłat na rzecz portugalskiego króla.

Yaa Asantewa (ur. 1840 r. – zm. 1921 r.; Konfederacja Asante/obecnie Ghana)

Liderka buntu Aszanti przeciwko brytyjskiemu kolonializmowi. Wojna, nazywana Trzecią Ekspedycją Aszanti lub Powstaniem Aszanti rozpoczęła się w 1900 r. i była ostatnią wojną w serii konfliktów między imperialnym rządem brytyjskim i Królestwem Aszanti. Walki zaczęły się z powodu próby zapewnienia sobie władzy nad Aszanti przez gubernatora sir Fredericka Mitchella Hodgsona. Konflikt szybko przybierał coraz większe rozmiary i w rezultacie spowodował rozbicie armii Aszanti oraz straty wynoszące kilka tysięcy żołnierzy zabitych po obu stronach. Yaa Asantewa odegrała istotną rolę w zorganizowaniu ataku na sir Hodgonsa, który rozwścieczył mieszkańców królestwa swoją obrazoburczą mową.

Na podstawie: africanleadershipacademy.org, allafrica.com, aspennewvoices.org, bbc.co.uk, biography.com, cesaria-evora.com, dambisamoyo.com, emansion.gov.lr, ethiopianwomenunleashed.org, filmweb.pl, forbes.com, houseoftara.com, iaaf.org, imdb.com, java-foods.com, leymahgbowee.com, macua.blogs.com, marlenedumas.nl, miriammakeba.com, msafropolitan.com, newsmoney.pl, newtimes.co.rw, nnekaworld.com, olympic30.com, theguardian.com, unicef.org, weforum.org, worldbank.org, youthaward.org, zanelemuholi.com, zehabesha.com

Wywiady z mgr. Moniką Kawecką – absolwentką Historii Sztuki na Uniwersytecie Wrocławskim i Kulturoznawstwa Międzynarodowego na Uniwersytecie Jagiellońskim.